

5. IGRANE, DUBROWNIK

Jadąc w kierunku Dubrownika minęliśmy Makarską i zatrzymaliśmy się dopiero w niewielkiej miejscowości **Igrane**, około 15 km za Makarską. Ta znacznie mniejsza i o wiele mniej znana osada urzekła nas swą urodą i spokojem. Jest to typowa miejscowość turystyczna, któ-

rych sporo na Riwierze Makarskiej. Igrane leży na półwyspie, którego południowo-wschodnie wybrzeże zajmuje duża piaszczysta plaża (długości ok. 1,5 km). Tutejszy port posiada przystań, mogącą przyjmować mniejsze jachty, natomiast nocleg można znaleźć w prywatnych pokojach i apartamentach, z których większość znajduje się w pobliżu plaż i hoteli. Powyżej miejscowości, w starych gajach oliwnych, znajduje się kościół świę-

tego Michała z XI wieku, będący najważniejszym średniowiecznym zabytkiem w nadmorskim rejonie Makarskiej. Igrane jest idealnym miejscem na rodzinne wakacje. Osoby poszukujące ciekawego życia nocnego do samego rana, powinny raczej udać się do takich miejscowości jak Makarska, Baška Voda, Tučepi, czy Brela. Będąc w Igrane można też zwiedzić wyspę Hvar.

Tuż za osadą Igrane wznosi górski masyw Biokovo. Tam, po północnej stronie znajduje się stara osada Gornje Igrane, górską wieś, której mieszkańcy odeszli od morza wybierając miejsce gdzie mogli uprawiać ziemię, zakładać winnice i gaje oliwne. Kiedyś było to miejsce prawie niedostępne, dziś przez te wioski prowadzi nowoczesna droga pomiędzy miejscowościami Vrgorac i Makarską.

Znaczne oddalenie od głównej magistrali zapewnia spokojny wypoczynek, a roztaczające się niesamowite widoki na Adriatyk i pobliskie wyspy zachwycają podczas wędrówek licznymi

ścieżkami spacerowymi. Idąc wzdłuż morza w kierunku północnym (ok. 4 km) można dotrzeć do pobliskiej wioski Drasnice, natomiast na południe od Igrane (ok. 2 km) leży miejscowość Zivogosce. W samym Igrane znajduje się nieduża promena, wzdłuż której rozmieszczone są kramiki z pamiątkami, restauracje i kawiarenki. Jest tam również wypożyczalnia sprzętu pływającego, kantory wymiany walut, poczta oraz dwa samoobsługowe sklepy spożywcze. Igrane posiada kilka przepięknych plaż, niektóre z nich są zupełnie dzikie, wtopione malowniczo pomiędzy skały. Plaże pokryte są otoczkami i drobnym żwirkiem. Na tych naj-

bardziej oddalonych znaleźć można duże kamienie, ale wszystkie posiadają łagodne zejście do morza, bezpieczne nawet dla małych dzieci. Morze jest kryształowo czyste, a temperatura wody latem to około 26 stopni C.

Niestety, długo tam nie zabawiliśmy. Naszym celem był **Dubrownik**. Aby do niego dotrzeć trzeba było przekroczyć granicę Chorwacji i przejechać przez wąski pas wybrzeża, korytarz należący do Bośni i Hercegowiny. Ten wąski pas w rejonie półwyspu Pelješac zapewnia Bośni i Hercegowinie dostęp do Adriatyku. Po ponownym przekroczeniu granicy znów wracamy do Chorwacji – w środku niezbyt długiego i wąskiego pasa brzegowego po tej stronie granicy znajduje się perła Adriatyku – miasto Dubrownik.

Dubrownik (Dubrovnik, a po włosku Ragusa) – liczy około 50 tysięcy mieszkańców ale latem liczba ta rośnie co najmniej dwukrotnie. Niegdyś był to ośrodek handlowy rangi europejskiej, obecnie to przede wszystkim ośrodek turystyki, duży port handlowy i pasażerski. Miasto słynie z zabytków architektury, lokalnej kuchni i życia nocnego. Stare miasto w Dubrowniku – jako zespół miejski – w całości zostało wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO.

Najbardziej znana część Dubrownika – stare miasto (Stari Grad albo tylko Grad) stanowi tylko niewielką część współczesnego miasta. Współczesny Dubrownik ciągnie się na długości kilku kilometrów wzdłuż wybrzeża wąskim pasem między brzegiem Adriatyku a wapiennym wzgórzem Srđ, nadto zajmuje górzysty półwysep Lapad. Centrum osadniczym i najstarszą częścią miasta (a jednocześnie jego największą atrakcją turystyczną) jest Stari Grad – Stare Miasto.

Dzisiejsza nadmorska część dzielnicy Stari grad pierwotnie stanowiła wysepkę Lausa (bądź Lave) z małą osadą i kościółkiem, oddzieloną od lądu bagnistym przesmykiem. Po najeździe Słowian na Bałkany na początku VII wieku na wysepce osiedlili się uchodźcy ze zrujnowanego przez Słowian Epidaurum (dzisiejszy Cavtat), leżącego nieco na południe. Możliwe, że już

wcześniej, od czasów kolonizacji greckiej, wyspa ta stanowiła kotwiczowisko statków żeglujących wzdłuż wybrzeża dalmatyńskiego.

Powstała osada nosiła nazwę Ragusium (z której powstała później włoska i dalmatyńska nazwa Ragusa) i zajmowała północno-zachodnią część dzisiejszej południowej połowy Starego Miasta. Połączenie z lądem stałym znajdowało się w okolicy dzisiejszej bramy Pile.

Uchodźcy z Epidaurum (Epidaurus) przynieśli ze sobą regularny, rzymski sposób rozplanowania miasta, widoczny do dziś w układzie ulic. W X wieku rozwijające się miasto zajęło pozostałą, południowo-wschodnią część wyspy, zwaną Pustijerna / Posterula, czyli pustać (pustkowie).

Na stałym lądzie, naprzeciw wysepki, Słowianie założyli osadę Dubrownik. Mieszkańcy obu osad żyli zgodnie, co pozwoliło w XII wieku je połączyć. Dokonano tego poprzez zasypanie przesmyku, na którego miejscu powstała główna ulica miasta – Stradun. Tak powstałe miasto zostało jeszcze w pierwszej połowie XIV wieku powiększone o okolice dzisiejszego klasztoru dominikanów (północno-wschodni narożnik Starego Miasta). Dubrownik w skali średniowiecznej był miastem obszernym. Miasto od początku swego istnienia było otoczone murami obronnymi, które wciąż poszerzano i podwyższano, aż utworzyły potężną twierdzę.

Miasto początkowo podlegało cesarstwu bizantyjskiemu, jednak wraz z wyrugowaniem cesarstwa z Adriatyku zależność ta została zrzucana i Dubrownik związał się z Wenecją. W 867 roku miasto przetrzymało oblężenie arabskie. W 925 roku miasto stało się siedzibą biskupa, od 1022 roku – arcybiskupa. Od 1204 roku Dubrownik stanowił posiadłość Republiki Weneckiej, jednak wielokrotnie popadał w zależność od innych lokalnych potęg – Chorwacji, Normanów italskich (1172, 1186-1190), Serbii (1172-1186, 1252-1275). Konkurencja interesów doprowadziła do zerwania z Wenecją i do oddania się Dubrownika w 1358 roku pod zwierzchnictwo Królestwa Węgier, a po ich upadku w 1526 roku – imperium otomańskiego.

Zależności te były na tyle symboliczne, że miasto stopniowo rozwinęło się w osobne państwo: Republikę Dubrownicką (Republikę Raguzy) – republikę rządzoną przez arystokrację-patrycjat, nabywający ogromne bogactwa w drodze handlu. Rody kupców-patrycjuszów początkowo były romańskie, ale od XII wieku cała ludność miasta stopniowo się sławizowała. W XV wieku Dubrownik był już jednolicie słowiański.

Dubrownik nie miał bogactw naturalnych ani nawet większego zaplecza lądowego. W okresie od IX wieku do 1427 roku ukształtował się jednak pas posiadłości miejskich wzdłuż wybrzeża dalmatyńskiego, rozciągający się od półwyspu Pelješac na północy do Zatok Kotorskiej na południu –ale nie miał on większego znaczenia gospodarczego. Bogactwo miasta wyrosło wyłącznie na handlu, początkowo, pod naciskiem Wenecji, ograniczonym do Bałkanów, ale od XIII wieku obejmującym już całą wschodnią część Morza Śródziemnego. Rozkwit miasta trwał od XIII do XVI wieku. W tym czasie powstała większość budowli i urządzeń miejskich, stanowiących dziś jego zabytki.

Zmierzch Republiki Dubrownickiej i jej stolicy, podobnie jak pozostałych śródziemnomorskich republik kupieckich, był skutkiem wielkiej zmiany szlaków handlowych w Europie po odkryciu Ameryki w XV wieku i utracie znaczenia gospodarczego szlaków śródziemnomorskich. Ponadto ciosem dla miasta było trzęsienie ziemi, jakie miało miejsce 6 kwietnia 1667 roku, po którym miasto co prawda zostało odbudowane, ale gospodarczo już się nie podźwignęło. Podupadła Republika przetrwała do czasów napoleońskich. 26 maja 1806 roku miasto zostało bez walki zajęte przez oddziały napoleońskie. 31 sierpnia 1808 roku Republika Dubrownicka została zniesiona przez władze napoleońskie. Miasto z okręgiem zostało przyłączone najpierw do

napoleońskiego Królestwa Włoch, a następnie do Prowincji Iliryskich – posiadłości Cesarstwa Francuskiego.

Po upadku Napoleona kongres wiedeński włączył tereny dawnej Republiki do Królestwa Dalmacji, a to z kolei do Cesarstwa Austrii.

W austriackiej Dalmacji, na najdalszych peryferiach monarchii, Dubrownik został odcięty od swego bałkańskiego zaplecza i podupadł, stając się prowincjonalnym portem handlowym o lokalnym znaczeniu.

Ponowny rozwój, choć powolny, nastąpił po zjednoczeniu Dalmacji i Bośni w jednym państwie – Królestwie Jugosławii w 1918 roku.

Podczas II wojny światowej, w toku kampanii na Bałkanach, 10 kwietnia 1941 roku lotnictwo włoskie bombardowało miasto, a 17 kwietnia 1941 roku Dubrownik został bez walki zajęty przez 17 korpus włoski, który nadciągnął z Albanii.

Po upadku Jugosławii Dubrownik wszedł w skład Niezależnego Państwa Chorwackiego, w której był siedzibą władz żupy Dubrava we włoskiej strefie wpływów. Po 1945 roku w komunistycznej Federacji Jugosławii Dubrownik znalazł się w Socjalistycznej Republice Chorwacji. Wraz z Chorwacją, po jej wyjściu z Jugosławii, Dubrownik przeżył wojnę z Serbią i Czarnogórą, podczas której przetrwał siedmiomiesięczne oblężenie połączone z ostrzałem artyleryjskim. Stare miasto zostało poważnie uszkodzone, ale w ciągu kilku lat zniszczenia naprawiono.

Od czasów powojennych Dubrownik, zachowując rolę regionalnego

ośrodka handlowego i komunikacyjnego, stał się przede wszystkim celem masowej turystyki, wykorzystując swe bogate dzieje, łagodny klimat i bajeczną urodę. Od 1992 roku sytuację miasta kumplikuje nieco terytorialne odcięcie go od reszty Chorwacji przez fragment Bośni i Hercegowiny koło miasta Neum. Ten pas ziemi już

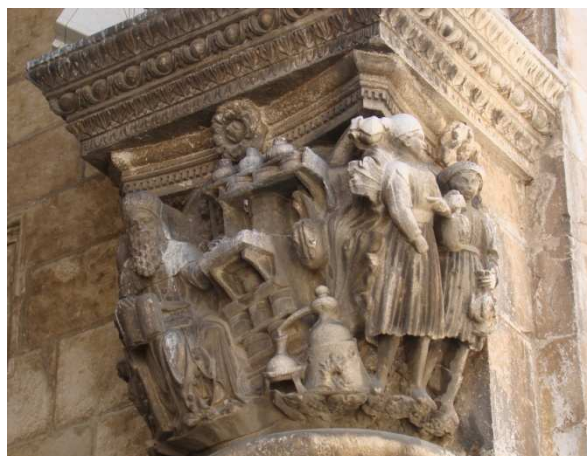
w XVII wieku został przekazany przez Republikę Dubrownicką imperium osmańskiemu, co miało na celu utworzenia bariery przed konkurencyjną ekspansją Wenecji. Nie stanowiło to problemu w czasie istnienia jednej Jugosławii, ale obecnie, po ustaleniu granic Unii Europejskiej jest pewnym kłopotem.

Stare miasto Dubrownika stanowi unikalny w Europie, zachowany w całości układ urbanistyczny średniowiecznego miasta wraz z systemem umocnień obronnych. Jako takie zostało w całości wpisane na listę światowego dziedzictwa kulturowego. Na starym mieście znajdują się niemal wszystkie zabytki miasta. System fortyfikacji miejskich, zachowany w stanie niemal nie zmienionym od XVII wieku, zbudowany jest z ciągu murów miejskich z licznymi basztami i bramami. Poza murami znajdują się jeszcze dwa forty (fort Lovrijenac i fort Revelin). Fosa okalająca mury miejskie została częściowo zasypana, urządzono w niej ulicę, parkingi i skwery. Wewnątrz murów rozciąga się średniowieczny zespół miejski, stanowiący zabytek jako całość, jak również zawierający wiele poszczególnych zabytkowych miejsc i budowli, takich jak: główna ulica Stradun, pałac Rektorów z XV wieku, będący siedzibą władz i rektora Republiki Dubrownickiej, obecnie muzeum, pałac Sponza (XIV-XV wiek) mieszczący Archiwum Dubrownickie, odwach z wieżą zegarową (z roku 1480), gotyckie klasztory Franciszkanów, Dominikanów i Klarysek z XIV wieku, renesansowy kościół św. Zbawiciela (z 1520 r.),

czy barokowy kościół św. Błażeja – zbudowany na miejscu romańskiego kościoła, który przetrwał wielkie trzęsienie ziemi w 1667 roku, ale został zniszczony podczas pożaru w 1706 roku. Nowy barokowy kościół zbudowany został w latach 1706-1715. Na głównym ołtarzu znajduje się rzeźba św. Błażeja dzieła dubrownickiego majstra z XV wieku. W rękach trzyma makietę miasta sprzed trzęsienia ziemi w 1667 roku.

Znajduje się tu też katedra Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny (z lat 1671-1713) oraz kościół Jezuitów (1699-1725).

Innego rodzaju ale równie ciekawymi zabytkami są Wielka i Mała Studnia Onofria – zabytkowe studnie o okrągłym kształcie zbudowane w latach 1438-1444 przez neapolitańskiego architekta Onofria della Cava, które jednocześnie mogą służyć za zbiornik na wodę. W większej fontannie woda płynie z 16 zamaskowanych figur.

Na placu w centrum Starego Miasta stoi Kolumna Rolanda – kamienna prezentacja legendarnego rycerza Rolanda. Dawniej przed tą kolumną gońcy miejscy czytali ogłoszenia. Przez długi czas kolumna Rolanda była jedynym świeckim pomnikiem w mieście.

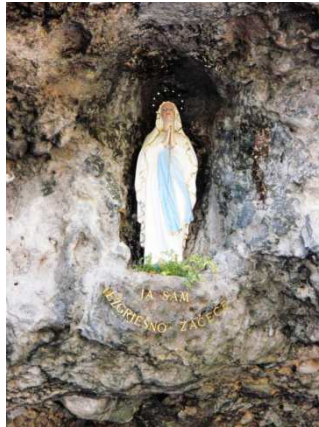
Na wyspie Lokrum stoi dawna francuska twierdza *Fort Royal*.

W mieście znajduje się ważny port handlowy i pasażerski (między innymi zapewniający połączenie promowe z Bari we Włoszech).

W pobliżu Dubrownika znajduje się międzynarodowy port lotniczy Dubrownik. Na pobliskiej rzece zbudowano elektrownię wodną.

Dalej na południe już nie dotarliśmy. Z Dubrownika zawróciliśmy do domu. Kierując się na północ, wracaliśmy znowu przez Igrane w stronę Makarskiej. Po drodze zatrzymaliśmy się jeszcze w dwóch miejscach. Pierwszym z nich była **Grota Vepric**.

Na zboczu gór Biokovo urządzono sanktuarium Matki Bożej z Lourdes. Ale skąd Lourdes w Chorwacji? Jego początki wiążą się z pierwszą narodową pielgrzymką do Francji. W jej trakcie chorwaccy pątnicy dotarli do Lourdes, do sanktuarium Matki Bożej w pięćdziesiątą rocznicę tamtejszych objawień. Biskup, organizator pielgrzymki był pod wielkim wrażeniem tych wydarzeń. Kiedy wrócili do kraju, znalazł w masywie Biokovo niedaleko Makarskiej miejsce bardzo przypominające Lourdes i właśnie w tam, w Vepric, w naturalnej jaskini, postanowił ulokować chorwackie Lourdes. Sanktuarium powstało 1908 roku. Projekt wzorowany był na grocie Matki Bożej w Lourdes - w jaskini ustawiono posąg Matki Boskiej i urządzono kaplicę. Zagospodarowano również teren wokół groty. Między innymi można tam przejść szlakiem wyznaczonym przez stacje Drogi Krzyżowej.

Do Polski wracaliśmy mijając kolejno odwiedzane i poznane już miasta dalmatyńskiego wybrzeża i w końcu po minięciu Zadaru, z żalem ruszyliśmy w kierunku Słowenii, przecinając po drodze potężne masywy górskie. Nowoczesna autostrada przebija się przez góry dzięki wybudowaniu szeregu wielokilometrowych tuneli.

Nad Adriatyk wrócimy pewnie jeszcze nie jeden raz.

